

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

Tarih Bölümü/Lisans

Ortadoğu Tarihi II

İçerik ve Kapsam

1. Hafta

özenilen üniversite

1. Kaynakça

Bahar yarıyılında ders kapsamında istifade edilecek kaynaklar aşağıda sıralanmıştır. Bu kaynakların yanında bazı ders ve konular ile alakalı hususi kaynaklardan istifade edilecektir.

-Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi Islahat Fermanı Devri 1856-1861*, C. VI. , TTK Basımevi, Ankara 2011.

-Bernard Lewis, *Ortadoğu İki bin Yıllık Ortadoğu Tarihi*, Selen Y. Kölay (çev.), Arkadaş Yayınevi, Ankara 2018.

Süleyman Kızıltoprak, “Memlük”, *DİA*, C. 29, ss. 87-90.

İsmail Yiğit, “Memlükler”, *DİA*, C. 29, ss. 90-97.

A.Fulya Eruz, “Memlükler (Sanat)”, *DİA*, C. 29, ss. 97-100.

Feridun Emecen, “Mercidabık Muharebesi”, *DİA*, C. 29, ss. 174-176.

Feridun Emecen, “Ridâniye Savaşı”, *DİA*, C. 35, ss. 87-88.

Cengiz Tomar, “Suriye”, *DİA*, C. 37, ss. 545-550.

Şit Tufan Buzpınar, “Suriye (Osmanlı Dönemi)”, *DİA*, C. 37, ss. 550-555.

Cengiz Tomar, “Suriye (Osmanlılar’dan Günümüze)”, *DİA*, C. 37, ss. 557-555.

Feridun Emecen, “İrakeyn Seferi”, *DİA*, C. 19, ss. 116-117.

Robert Mantran, “İrak (Osmanlı Dönemi)”, *DİA*, C. 19, ss. 91- 93.

Gökhan Çetinsaya, “İrak (Osmanlı Dönemi)”, *DİA*, C. 19, ss.93-95.

2. Kapsam

I. Dönemde “Ortadoğu” ifadesi temelinde açıklamalar yapılmaya çalışılmış ve Ortadoğu teriminin neden/nasıl ortaya çıktığı açıklanmıştır. Bu amaçla Ortadoğu’nun Sümerler’den itibaren Roma’nın bölgedeki etkinliğini arttırmasına kadar geçen süreç özetlenmiştir. Bu dönemde Ortadoğu’da meydana gelen değişiklikler/dönüşümler anlaşılmaya çalışılmıştır. Ortadoğu’da yaşanan dönüşüme İslamiyet ile birlikte yaşanan değişiklikler itibariyle bakılarak devam edilmiştir. İslamiyet neticesinde Arap kimliğinin oluşumu süreci Emevi-Abbasi mukayesesi ile açıklanmıştır.

Bu açıklamaların ardından Türklerin Ortadoğu ile olan münasebetlerinin evrelerine değinilerek İslamlaşmalarına değinilmiştir. Bu dönemde Mısır’da kurulan ilk Türk İslam devletlerinden Tolunoğulları ve İhşidiler anlatılmış dönemin özellikleri açıklanmıştır. Mısır’da etkili olan bu devletlerin özellikleri ardından Fatimiler hakkında sahip oldukları mezheb/inanç açıklanarak anlatılmıştır. Fatimilerin Mısır hâkimiyeti ardından özellikle Bereketli Hilal denilen yerin el değiştirme süreci açıklanmıştır. Eyyübilerin Mısır hâkimiyetini tesisi ile Selahaddin Eyyübi ve sonrası özellikleri itibariyle devlet teşkilatı anlatılmıştır.

Bu dönem bu temel bilgiler üzerine yine bir Türk Devleti olarak Mısır’da kurulmuş Memlük Devleti ile devam edilecektir. Memüklerin kuruluşu ve hâkimiyet sahalarını genişleterek doğudan gelen baskılara karşı başarıları açıklanacaktır. Bu girişin ardından bölgenin Osmanlı egemenliğine geçmesi sürecinden bahsedilecektir.

Osmanlı Devleti’nin Mısır ve Irak seferleri ile Ortadoğu’ya hâkimiyet tesisleri ardından Arabistan ve Yemen ile Basra Körfezindeki faaliyetleri ilk dönem itibariyle açıklanacaktır.

Ardından Osmanlı Devleti'nin Bereketli Hilal, Levant ve geri kalan kısımları itibariyle yanlış da olsa genel kullanımı ile Ortadoğu hâkimiyetinin idari açıdan nasıl tatbik edildiğine dair bilgiler verilecektir. Ortadoğu'da günümüzdeki devletlerin idari sınırlarının çizildiği 20. yüzyılın ilk çeyreğine gelmeden belirli yüzyıllar itibariyle eyalet/vilayet, sancak temelinde yapılacak bu tanımlama ile günümüz sınırlarının ne derece uyuştuğuna dair bir fikir oluşturulmaya çalışılacaktır.

Ortadoğu-Türk ilişkilerinin 19. yüzyıl dâhilinde idari/yönetim olarak bulunduğu durum açıklandıktan sonra Osmanlı sonrası durumun hemen öncesi ortaya konulmuş olacaktır. Bu şekilde Ortadoğu'da teşkil edilmiş devletlerin günümüz ilişkilerinin temelleri açıklanmış olacak, güncel tartışmalara farklı bir yaklaşım getirmek mümkün olabilecektir.